

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za SIBENIK i AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću mjesečno K 1-25, godišnje K 15.— Za INOZEMSTVO suviše poštarina. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

VEČERNJI LIST

Izlazi utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO i UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalaze se u „Hrvatskoj Tiskari“ (Dr. Krstelj i drug). — Rukopisi ne vraćaju se. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug). — Vlastnik, Izdavač i odgovorni urednik JOSIP DREZGA.

OGLASI PO CIENIKU.

God. IX.

SIBENIK, subota 25. siječnja 1913.

Broj 785

Revolucija u Carigradu.

Rat se nastavlja - Turska vlada uapšena - Umorstvo Nazim paše - Mladoturci na vladi.

ENVER-BEYOV UDAR.

Viest „Pester Lloyd“, od nas priopćena a od „Militärische Rundschau“ potvrđena, da će Austrija odpuštati pričuvnike svojim kućama, dještovala je ko melem na javno mnijenje. Zhor najviših turskih dostojanstvenika sa 56 protiv 12 glasova zaključivao je, da se nota velevlasti ima uzeti u obzir te sklopiti mir koji bi Drinopolje davao Bugarijama. Na temelju toga zaključka očekivanje je bilo obćenito da je ratu na Balkanu kraj i potom da je Evropi bar za neko vrijeme osiguran mir.

Jučer međutim nadošla senzacija: u 24 sata došlo je do preokreta kakvom se nitko ni u snu nije nadao. Poznati junak mladoturske revolucije od travnja 1909. Enver-bey silovito srušio je Kiamilovu vladu i nametnuo mladoturski režim koji izjavljuje, da će Turci prije poginuti nego predati Drinopolje.

Evropa je dakle stavljena pred jedan gotov čin. Na Balkanu razplamsat će se još nevidjena borba, pokolji kršćana zaredat će po čitavoj osmanlijskoj carevini, ako velevlasti odmah složno ne zabiju klin mladoturskoj bjesomučnosti.

Velevlasti, kada bi odlučno intervenirale u Carigradu, ostale bi samo vjerne stanovništvu izraženom u posljednjoj skupnoj noti predanoj Porti. Hoće li velesile ostati dosljedne i tražiti da Turska sklopi mir predajom Drinopolja Bugarskoj? Ili će među njima doći do trvenja te će izbiti na površinu ekspanzionističke težnje pojedinih?

Jedno je svakako sigurno: padom Kiamil paše miroljubiva politika Englezke, Francuzke i Rusije izgubila je glavno svoje uporište u Turskoj, a nastupom mladoturske strahovlade podigo se prestiž Njemačke. Hoće li se Njemačka usuditi baciti baklju u čitavu Evropu i spasavati tursku lješinu?

Položaj, stvoren mladoturskim udarom, prikladan je za svakojake komplikacije. Balkanske države, ostanu li složne i nagode li se s Rumunjskom, imat će svakako položaj povoljan i njemački imperijalizam: morat će se paziti da si ne izbije zube.

Mladoturska politika.

Politika Mladoturaka bijaše uvijek važna prema Njemačkoj i Austriji. Sam porod Mladoturaka bijaše djeio Njemačke. Kada su naime god. 1908. Rusija, Englezka i Francuzka stvarale trojni sporazum te se složile u osnovi za reforme u Macedoniji, u Turskoj je mladoturski pokret zahvaćao tolike dimenzije, da je došlo do revolucije te je Sultan Abdul Hamid bio primoran da dne 26. srpnja dađe zemlji ustav. Stari režim je pao, a vlast preuzeše Mladoturci. Na taj način Turska osjećuje osnove giede reformama u Macedoniji.

Popustljivost Mladoturaka u pitanju aneksije Bosne izazvala je da je Abdul Hamid uz pripomoć Englezke nastojao da se rieši mladoturskog režima te je u to ime dne 13. travnja 1909. upriličio pobunu carigradske vojske, koja je zaposjela parlament, uapšila sve častnike pristaše mladoturskog odbora, a na to je sledio pad mladoturskog kabineta i imenovanje Kiamil paše velikim veziirom.

Dogodjaji carigradski izazvaše u pokrajini veliku uzrujanost. Enverbeg na čelu solunske vojske maršira proti Carigradu, četa iz Drinopolja koje ostale vjerne nakon što je na Čataldži odbio napadač Sultanu. Sledilo je svrgnuće Abdul Hamida, a na prijestolje dolazi Rešad efendija pod imenom Mehmeda V.

U ovim dogodjajima kršćanski narodi osmanskog carstva boriše se skupa sa Mladoturcima i mnogo bugarskih i srbskih dobrovoljaca borilo se u njihovim redovima vjerujući mladoturskim obećanjima da će zemlji osigurati ustav te svim narodnostima i vjerama dati potpunu slobodu.

Ali te nade bijahu varave. Mladoturci, pod uplivom Njemačke, bijahu protivnici svake reforme u korist kršćanskog pučanstva u Macedoniji i oni se stadoše zanašati imperijalističkim težnjama i sanjama o uzpostavi stare turske države. Izazvaše revoluciju Arbanasa koju krvlju nastojahu ugušiti. To, pa neuspjeh u ratu s Italijom radi Tripolisa srušio ih te su uzde države opet preuzeli staroturci, t. zv. liberalci.

Mladoturci međutim nisu mirovali. Sokolio ih neuspjeh ratovanja sa balkanskim državama, te podstrekivani od Njemačke opirahu se sklopljenju mira. I tako je došlo do znamenitih dogodjaja koji se od prekjučer počeli odigravati.

ENVER-BEG.

Enver-beg je porietlom Poljak. Otac Enver-begov bio je Konstantin Borzencki, vlastelin na imanju Modrzewice u okrugu novoradomskom gubernije piotrkowske. Godine 1848. usljed političkih prilika morao je potražiti zaklonište u Turskoj. Iza raznih nedaća, što su ga snilazile u zatočenju, stupi on kao Mustafa-Dželaledin Effendi u vojsku, gdje je radi svojih sposobnosti u brzo avanzirao. Kad je postao general, oženi se sa kćerkom Enver paše, koji je imao velika imanja oko Soluna, a bio je poznat sa svojih impatija za Poljake. Iz braka Mustafe-Dželaledin-paše s kćerkom Enver-paše rodio se 1856. Enver-beg.

Kad je svršio gimnaziju u Carigradu poslaše ga u Pariz, da studira matematiku. Bilo je to godine 1874. Kratko vrijeme iza toga pao je njegov otac u okršaju s Crnogorcima. Enver-bega pozove u Carigrad sam sultan, gdje ga imenova kapetanom u generalnom stožeru, a onda vojnim attaché-om kod turskoga poslanništva u Beču. Kratko vrijeme bio je gubernator u Volu. U ratu španjolsko-američkom išao je na Kubu sa španjolskom vojnom ekspedicijom. Patovao je u Kinu, da prouči prilike tamošnjih muhamedanaca.

Kad se povratio, imenova ga sultan zapovjednikom garde i dade mu red Osmanov. Iza uvedenja konstitucije otišao je kao vojni attaché k poslaništvu turskom u Berlinu, da prouči i da se upozna s prilikama njemačke vojske, pa da uzmogne biti od koristi kod reformiranja vojske kod kuće. On je ujedno jedan od najoduzevljenijih zagovornika, da se težište zaštitne ustava i cijela mladoturska akcija osloni na vojsku. Čim je kontrorevolucija buknuła povratio Enver-beg u Solun, da dovrši svoju zadaću oko osiguranja ustava turskoga.

U ratu s Italijom radi Tripolisa Enver beg je bio zapovjednik turske vojske te je bio odlučno za nastavak rata. Kada je ipak proti njegovoj volji s Italijom sklopljen mir, koji je Turskoj donio gubitak Tripolisa, Enver beg došao je u Carigrad i ondje čekao čas da sruši staroturski režim. Kako vidimo, to se je i dogodilo.

Revolucija u Carigradu.

Pad Kiamil paše.

Carigrad, 24. siječnja. Za vrijeme dok se jučer obdržavalo ministarsko vijeće, Enver bey i bivši zastupnik Ahmed Riza sa 400 softa demonstrirajući proti sklopljenju mira i proti svakom popuštanju Bugarskoj provališe na Portu u dvoranu gdje bijahu ministri na okupu. Enver bey prisilio je velikog vezira Kiamil pašu da odmah nakon ministarskog vijeća podje k Sultanu te mu predade demisiju. Kiamil paša je to i učinio, a Sultan je demisiju prihvatio.

Na pritisak Enver-beya Sultan je povjerio vladu članovima mladoturskog odbora. Velikim veziirom imenovan je Mahmud Šefket paša, za unutarnje poslove Talaat, a ministrom rata Izzetbey.

Carigrad, 24. siječnja. Dogodjaji bivaju sve ozbiljniji. Pučanstvo oduševljeno za Turke.

Grožnje Sukri paše.

Carigrad, 24. siječnja. Zapovjednik Drinopolja Sukri paša bio je ogorčen na Kiamil pašu te se grozio da će sa četama marširati proti Carigradu ako bi Porta odstupila Drinopolje.

„Drinopolje ili smrt!“

Carigrad, 24. siječnja. Ministar za unutarnje poslove Talaat paša izjavio je: „Mi spasiti narodnu čast, ili poginuti! Mi moramo bezuvjetno Drinopolje zadržati.“

Nazim paša ubijen Vlada uapšena.

Carigrad, 24. siječnja. O navali Enver-beya na Portu saznaje se još sljedeće:

Kada je Enver-bey htio provaliti u sobu ministara, adjutanti Kiamilpaše i Nazimpaše htjedoše ga u tom naumu spriječiti. Na to je s jedne i druge strane palo nekoliko hitaca. **Ministar rata Nazim paša, zapovjednik vojske na Čataldži, ostao je na mjestu mrtav.** Enver-bey je preko Nazimove lješine skupa sa svojim pratiocima prodro u dvoranu vijećanja. I jedan adjutant je bio ranjen.

Za ovih demonstracija demonstranti su govorili stihove iz Korana, a uleme držali govore kojima razdraživali mnoštvo.

Kiamilpaša zadržan je na Porti kao zarobljenik.

Dojam u Beču.

Beč, 25. siječnja. Ovdješnje tursko poslanstvo bilo je obaviješteno o promjeni vlade jučer u jutro.

Kaludjerska republika na Balkanu.

Balkanska karta predočuje nam sveto brdo Athos na istoimenom poluotoku. Na ovom brdu nalazi se sva sila samostana. Na pokliskarskoj konferenciji u Londonu već je zaključeno da Athos bude neodvisna kaludjerska republika. Na Svetom brdu Athosu ima 20 velikih samostana, 12 sela, 250 ćelija i 150 pustinjačkih stanova sa 6000 ponajviše grčkih i ruskih monaha. Svaki narod, koji pripada pravoslavnoj vjeroispovjesti, ima po koji samostan, koji posjećuje mnogo hodočasnika. Povlastice monarha su tolike, da nijedan muhamedanac ne smije stupiti na onaj poluotok, a tako isto i nijedna žena. Vladu ovih kaludjera čini 20 zastupnika (po jedan iz svakog samostana) te sveta Synoda sastojeća od 4 člana.

Diplomatski krugovi su uvjerenja da Turska nije kadra dulje izdržati u ratu, jer nema na raspolaganje sredstava. Isti krugovi drže, da se nije bojati ozbiljnih komplikacija.

Balkanski savez je odlučan da se mir užuva, ali ipak je Bugarska potpuno spremna za nastavak rata. Ako Bugari ne dobiju Drinopolje posredstvom velevlasti, to će sami zauzeti ga oružjem te marširati na Carigrad, da skrše čitavu mladotursku bandu.

Jednako se izjavijuju i predstavnici Crenegore i Srbije koje su pripravne da

peštede ljudske žrtve. Ali ako Turska ne će mira, to će mir morati mnogo skuplje platiti.

Dojam u Londonu.

London, 25. siječnja. Ovdješnji diplomatski krugovi mnijenja su, da je situacija nenadano postala vrlo ozbiljna. Ako Turska ne odstupi Drinopolja, nastavak rata je neizbježiv. Velevlasti djeluju da Turska čim prije odgovori na njihovu skupnu note te su odlične da mir uzdrži, a toj njihovoj volji Turska se mora pokoriti.

Potankosti o Enver-beyovom udaru.

Carigrad, 25. siječnja. Članovi svrgnute vlade nalaze se zatvoreni na Porti. Kada je Enverbey provalio na Portu, kušali su ministri telefonski dozvati u pomoć vojsku i policiju, ali pomoć ni otkud nije dolazila. Straža na Porti nije se ni najmanje opirala, prem se je pucalo na njene častnike.

Kada su Mladoturci provalili u sobu ministara, nalazio se ondje s ministrima i ravnatelj anatolske željeznice Huguenin te dragoman njemačkog konzulata dr. Weber. Jedan hitac pogodio je ministra rata Nazim pašu, koji je pao odmah mrtav do nogu Hugueninovih.

Usljed dogodjaja ministri su bili užasno potišteni. Jedino stari Kiamil uzdržao se hladnokrvan te čekao provalnike. I ministar vanjskih posala Noradughian uzdržao se miran.

Iza kako je Kiamil paša potpisao ostavku, potrčao je Enver-bey Sultanu te kad se od Sultana povratio priobčio je mnoštvu, koje bilo sakupljeno pred Portom, imenovan je Šefket paše velikim vezir, a Izet beja ministrom rata. Zatim je Enver-bey ponovno pošao u palaču Sultanovu. Pred Portom jedno 2000-3000 duša klicalo je: „Živita sloboda!“ „Živio odbor!“ „Dolje tirani!“ te priredili ovacije novoj vladi.

Objava nove vlade.

Carigrad, 25. siječnja. Nova vlada upravlja je valijama sljedeću objavu: „Kiamil paša htio je da neprijatelju prepusti Drinopolje i egejske otoke. Radi toga pozvao je veliki broj činovnika pod vidom narodne skupštine. Pučanstvo je radi toga bilo silno uzrujano, priredilo velike izkaze, radi česa su ministri odstupili. Nova vlada odlučna je da brani čast turskog naroda.“

Mladoturci nadaju se pobjedi...

Beč, 25. siječnja. Bivši ministar financija u mladoturskom odboru Džavid bey, koji se sada ovdje nalazi, izjavljuje da sadanja vlada ne će ni za koju cijenu odstupiti Drinopolja. Šefket paše i Enverbey uvjereni su, da će njihova defenziva protiv Bugara biti ovjenčana pobjedom. Džavid bey drži izključenim da bi Bugari mogli doći u Carigrad.

Stanovište nove vlade.

Carigrad, 25. siječnja. Novi ministar unutarnjih posala Talaat paša izjavio je da nova vlada ne će rata pod svaku cijenu, ali Turska će radje da u časti brzo pogine nego da lagano umire.

Položaj u Carigradu.

Carigrad, 25. siječnja. Za preokupiranih nemira ranjeno je 12 osoba, mnogo ih uapušeno. U pučanstvu vlada veliki nemir.

Carigrad, 25. siječnja. Unatoč težkim

dogodjajima, mir nije nigdje narušen. Gradski redarstveni zapovjednik svrgnut je.

Carigrad, 25. siječnja. Poklisari velevlasti, u povodu dogodjaja zabrinuti za život Evropljana, obdržavaju zajedničku konferenciju. Očekuje se dolazak stranih brodova.

Carigrad, 25. siječnja. Novo ministarstvo konstituiralo se jučer u jutro.

Carigrad, 25. siječnja. Poduzete su sve mjere za uzdržanje mira. Noću jake vojničke obhodnje obilaze gradom. Nekoliko je osoba uapušeno, među njima Ali Kemal, urednik „Ikdama“ te bivši zastupnik Gumuldzine Ismail.

Carigrad, 25. siječnja. Selamlik prošao je bez ikakve upadice.

Carigrad, 25. siječnja. Iz palače Porte izneseno je devet liosova. Nazim paša je već pokopan. Ubojica Nazima mora da je jedan bivši mladoturski zastupnik.

Carigrad, 25. siječnja. Kiamil paša pušten je iz apsa.

Odgovor Porte velesilama.

Carigrad, 25. siječnja. Ministarsko vijeće danas će zaključiti odgovor na skupnu notu velesila.

Dioba Male Azije.

London, 25. siječnja. Rusija, Francuzka i Englezka sporazumješe se za slučaj ako Turska ne odstupa Drinopolje Bugarima, da će poduzeti vojnu akciju u Maloj Aziji i tako staviti na dnevni red armensko pitanje. Između tih triju vlasti već su stvorena fiksna utanačenja glede razdiobe Male Azije u interesne sfere. Nastavak balkanskog rata pospješit će ovu akciju.

NOVI SULTAN.

Carigrad, 25. siječnja. Govori se, da će sadanji sultan Mehmed V. biti svrgnut sa prijestolja, a Sultanom da će biti proglašen princ Jusuf Izzedin.

Talijanske oklopnjače pred Carigradom.

Rim, 25. siječnja. Oklopnjače „San Marco“ i „Pisa“ odplovile su u turske vode.

Bugarska i Rumunjska.

Bukurešt, 25. siječnja. U „Universul“ bugarski ministar predsjednik Gešov izjavljuje u intervjuu, da se je Bugarska formalno već odrekla svakog zahtjeva u pogledu Dobruča.

Italija proti Crnojgori.

Pariz, 25. siječnja. „Echo de Paris“ tvrdi, da je i Italija proti tome da Skadar pripadne Crnojgori.

parka“. Vidi primjetbu k stihu 274 Buzoliceva koja vrijedi i za ovaj Vež. stih.

Buzolicev prijevod (Stih 245—275).

246. *Divni Viktor*. Lijep je nadodati ukrasni pridjev *Divni*, ali bi bilo ipak bolje da se prevoditelj držao stroge jednostavnosti. Foscolove, koja ne stavlja pridjeve, nego kad je baš njih nužda.

252. *Ne bi ...darnula*, nejasno izrazuje misao izvornika: „molcea la cura“, jer srce može što na razni način dirnuti, a trebalo je ovdje kazati specifično kako.

254—255. *...samrtno bljedoćom — Prosijevalo i nadom zasjelo*. Za bljedoću ne pristaje baš najbolje glagolj *prosijevati*, pa opet ni blizu glagolja *zasjalo*.

258—259. *bogodavnog... bog*. Mjesto *bogodavnog* bolje bi pristao koji drugi pridjev, da se izbjegne opetovanje istog korijena *bog*.

274. Kako su poredane riječi u ovom stihu, regbi da sve tri imenice *plač, pjesme i začinke* pripadaju imenici *Parha*, dok joj pripada samo zadnja, a prva, *plač*, razumijeva se plač ranjenika, a druga, *pjesme*, pjesme pobjednika. To je u izvorniku jasno, jer u njem *Parha* stoji ispred *začinke*.

I ovaj ulomak, ako se izuzmu naznačene primjetbe, lijepo je preveden.

Ilijicev prijevod — (Stih 220—248).

231. Ružan stih, jer je pauza u njem

Prekinuće mirovnih pregovora.

London, 25. siječnja. Crnogorski, srbski i grčki delegati dobili su nalog da prekinu mirovne pregovore, koje su bugarski delegati već htjeli započeti.

Pobjeda Iraca.

Divska borba Iraca napokon je okrunjena uspjehom. Homerul-Bill za Irsku primljen je sa 367 protiv 257 glasova u donjoj kući u drugom čitanju i pripušten trećem čitanju, koje je tek puka formalnost. Dva puna dana vodjena je žestoka bitka riečima, koja po žestini ni malo ne zaostaje za poznatom skorašnjom borbom sa kućom lordova, gornjom kućom, u pitanju veta financ-billa. Stranački prvaci, najbolji govornici pro i contra, upotrebili su najubjedljivije razloge, govorili su najefektnijim tonom pred punom kućom, kako nije bila posjećena ni od poslanika ni od publike već odavno. Kod konačnog glasanja bjele su sve stranke potpuno zastupane i ipak je Homerul-Bill prošao u drugom čitanju sa 110 glasova većine. Nijedanput, koliko je god puta Homerul-Bill došao na glasanje, nijedanput nije dobio ovolike većine. Gladstone nije mogao okupiti ni 30 do 40 glasova većine, i jedina sjajna pobjeda Homerul-Billa 1918. izniela je većinu od 30 glasova.

Nema sumnje, da će Homerul-Bill donijeti veoma osjetljive promjene u državnom organizmu Velike Britanije, i da se neće ostvariti bez velikih pokreta. Borba za i protiv Homerula vodi se već decenijama. Stranke su išle u izbora sa Homerulom kao parolom, a u agitaciji je bilo za posljednjih izbora 1911. godine najjače oružje u rukama unionista protiv liberala i njihove vlade pod ministrom predsjednikom Asquithom, koja je u svoj program unijela i Homerul za Irsku. Ministarstvo Asquith, koje je protiv sebe imalo jake stranke u prošlim izborima, bilo je prisiljeno, da kooperiše sa Iracima, koji su obećali da će u parlamentu podupirati vladu u drugim pitanjima kabineta, a vlada se je obvezala na protiv uslugu, Homerul, što je i ispunila.

Borba Iraca za Homerul prema kome će Irski imati svoju vladu, svoj parlament, uobće nacionalnu samostalnost, vodi se odavno. Irski nacionalna stranka iskrsla je 1870. pod imenom Homerulovaca, i od tada se bori pod vođjom O' Conelom za samostalnost Irske, vodeći žestoku obstrukciju u parlamentu. Njima je pošlo za rukom, da u zajednici sa ostalom opozicijom sruše kabinete Gladstone i Salisbury. Gladstone je čak pokušao da proturi Homerul-Bill, ali bez uspjeha.

Nj sada Homerul neće proći bez odjeka u zemlji, ali današnja vlada, koja ima veliku većinu, moći će sve to umiriti i ostaviti Homerul-Bill, koji se već sada može uzeti kao zakon. Jer je potpuno vjerovatno, da će kuća lordova, kojoj je osnova poslana, odbiti, ali po odredbi parlamentarnih akata, ovlašten je ministar predsjednik, da u drugoj kući primljenu zakonsku osnovu, koju je gornja kuća mje-

sec dana prije završetka sesije zabacila, dvije godine nakon drugog čitanja podnese kralju na uvaženje, ako je osnova međjutim dva puta od donje kuće u dvije sesije usvojena. I prema tome se Homerul-Bill, koji je toliko trzavica izazvao u Englezkoj, može smatrati zakonom.

Ovaj novi zakon „O vladi u Irskoj“ sastavljen je posve slično s osnovama o home-rulu iz godine 1896. i 1893. Promjene se tiču većinom načina, kako da se Irskoj pomoću Englezke osigura financijalno ravnotežje, a to su koncesije primjerene gospodarskom stanju. Zastupnikom krunu u Irskoj ostaje kao i do sada podkralj ili lord namjesnik. Za Irsku se stvara za autonomno zakonodavstvo poseban sabor, sastavljen iz gornje i donje kuće. Doljnja kuća ima 164 člana, a od tih bira 59 Ulster. Senat ima 40 članova, pripivut ih imenuje londonska vlada na određeni niz godina, a obnavljaju se u stanovitom razdoblju. Irski sabor imat će zakonotvornu moć samo za poslove, koji se isključivo Irske tiču. Za zaštitu vjerske ravnopravnosti, zapravo za zaštitu protestantske manjine u Ulsteru, bit će stvorene posebne uredbe. Podkralj dobiva pravo, da kao glava vlade, na nalog centralne vlade u Londonu, proti svakomu zakonu, stvorenom po irskom zakonodavstvu, uloži svoj sveto ili da odgodi njegovo stupanje na snagu. Ako se obje kuće ne mogu složiti, sastat će se na zajedničku sjednicu. Unutar stanovitih granica može irski sabor sniziti za Irsku državne poreze, ili ih dokuinuti, a može i potrošarinske poreze promijeniti. Sada imade Irski deficit od 30 milijuna kruna. Dok taj deficit traje, pobirat će u Irskoj poreze državni erar, i plaćat se sam troškove irske uprave. Irski će u buduće moći sama odlučivati o svim svojim poslovima i zakonima, koji nisu izrazio skupni ciele države. Ona stupa u neku vrst saveznog odnošaja s ostalim dijelovima države.

U londonskom parlamentu bit će odsele Irski zastupana sa 42 zastupnika, mješte 84 kako bilo dosad.

Irci su pokazali, što može dosljedna, odlučna i sustavna borba, pa i na parlamentarnu polju.

V. prednjački tečaj Hrv. Sokolskog Saveza.

Osjećajući veliku nestašicu i potrebu dobrih prednjaka u velikoj većini hrv. sokol. društava, odlučio je tehnički odbor H. S. S., da predloži starješinstvu obdržavanje proljetnog prednjačkog tečaja i to u Splitu.

U statistici o polasku tečajeva vidimo da je redovito odaziv iz Dalmacije bio vrlo slab, gotovo nikakav. Dalmacija

mijenio smisao stavivši ga uz Viktor. Ovdje e Lozovinu zaveo Sassov prijevod. Pravi smisao izvornika je: „I baš ovo je ono mramorje, kojem je često Viktor dolazio“, a ne: „K ovom je mramorju u Viktor često dolazio“. — *k mramorju ovom... iso i Odatle* (stih 188). Nedosljednost, mjesto *došo, odavle*.

190. *Arnom... gdje najpušči je. Arnom odveć daleko od najpušči*; pak i ne ide superlativ *najpušči*, nego mora biti komparativ *pušči*, jer nije Arno rijeka u opće sva pusta, nego prije protivno. A u izvorniku je komparativ.

195. *Bljedoća smrti sjala!* Zaveo se za Ilijicem, vidi primjetbu k stihu 228 istoga.

197. *Na rodoljublje zove. Zove za fremano* (kipe)!

Lozovina je stihove 180—197 nešto drugčije bio donio u Predgovoru svoje „Povjesti talijanske književnosti“ što je izdala Matica Hrvatska. Mane koje smo opazili u tom prvom prijevodu: „sretniju nada sve“; — „*jerbo svu talijansku slavu*“; — „*jedin zavjet*“ — „*Italije smjelim umovima*“ „*slušaš proročanstva*“ — „*Božanstvo neko progovara nama*“, L. je u ovom prijevodu popravio; suviše je popravio, što nam je veoma miho, i pogriješku: „*Odkad ti tudjin*“ u: „*Odkad nam tudjin*“, kojij nije bio on kriv, kao ni svi prevoditelji prije njega, jer je svaki talijanski tekst dosada tu veliku pogriješku imao („*T'invadeano*“ mjesto „*c*“ in-

imade 39 sokolskih društva, kojima je upravo svima potrebno, da se obskrbe dobrim prednjacima, ako pako još pribrojimo k tomu nedaleke župe Viševičevu i Tvrtkovu (Herceg-Bosnu) pa župu Frankopansku i Vitezičevu, koje bi takodjer radi zgodne sveze te blizine mogle biti brojno zastupane u tom tečaju, to ćemo dobiti oko 60 društava, kojim je omogućen polazak tečaja, jer im u istinu ne bi bilo niti predaleko niti preskupo.

Tečaj će se obdržavati od 1.—30. ožujka ove godine i to u dvorani spiskog H. Sokola. Upozoruju se braća polaznici, da imadu dne 1. ožujka u 8 sati prije podne biti na okupu u dvorani Sokola u vježbovnom odijelu, jer će se obukom odmah početi. Starješinstvo H. S. S. radi slabih financijalnih prilika može polaznicima tečaja pribaviti samo bezplatno tečaj i sve knjige potrebne za tečaj; od ug.-hrv. parobrodarskog društva te od uprave bos.-herceg. željeznice isposlovat će osim toga polovične vozne karte do Splita i natrag. Preostalo bi samo, da društva plata hranu i putni trošak, koji prema tome ne će biti prevelik.

Ističemo posebno i na što treba osobito paziti, da svaki polaznik mora sobom donijeti i predati vodji tečaja potvrdu, da je članom „Hrvatskog Sokola“ ujedinjenog kroz župu u „Hrvatski Sokolski Savez“. Potvrda mora biti providjena druženom štampliljom i podpisima starješine i tajnika. Bez ove potvrde se apsolutno nitko u tečaj ne prima.

Posebno se upozoruju br. polaznici, da sobom ponesu uredno vježbovno odijelo, jer će se po svoj prilici na koncu tečaja prirediti javna vježba.

Prijave za tečaj neka se šalju najkasnije do 15. veljače 1913. na „Hrv. Sokolski Savez“ (Tehnički odbor), Zagreb, Gunduličeva ulica 26. Kasnije stigle prijave ne primaju se. Potanje upute javit će se naknadno.

Broj 83.

3—3

NATJEČAJNI OGLAS.

Usljed zaključka 30. prosinca 1912. ovog Obćinskog Vijeća, razpisuje se natječaj na jedno mjesto obćinskog redara.

Plaća mu je od godišnjih kruna 1200 (hiljada i dvjesto) izplativa u jednake predplatne mjesečne obroke. Suviše paušal za službeno odijelo od godišnjih kruna 120 isplativi u jednake obroke predplatno na prvi svakog tromjeseca i oružje.

Do 10. veljače ove godine natjecatelji neka prikažu njihove molbenice na ovo Upraviteljstvo, obskrbljene svjedočbama: rođjenjaka, pripadnosti, dobrog ponašanja i o sposobnosti za dotičnu službu.

Od Obćinskog Upraviteljstva.

Komiža, 15. siječnja 1913.

Načelnik

A. Martinis.

Prisjednik

Petar Mardešić.

Predplatite se na „Hrvatsku Rieč“!

vadeano“). *Ti* (tebi) se odnosi na Florencia, a tim smisao postaje zbrkana baš u jednom od najsvečanijih djelova ove veelebne pjesni; dok *ci* (nam) odnosi se na *svu Italiju* i misao je sjajno izražena. Ovu tešku tiskarsku pogriješku je temeljito dokazao godine 1909 Luigi Morandi i uspostavio pravu lekciju teksta. Nu već g. 1824 jedan engleski prijevod objelodanjen od istoga Foscola, pak tri latinska prijevoda (Borgno-ov, Bottelli-jev i Filippi-jev) drže se prave lekcije. Prijevod zadnji glasi:

Sed mage tu felix, una quod in aede recepta Ausoniae servas decora, heu fors unica! postquam Alpes non bene defensae, fortunaque rerum Una potens nobis et res invasit et arma, Arasque et patriam. et visis quod meminisse juvabit Omnia.

198—199. *Taj mir... Taj glas. Taj opetovan veoma blizu, a na drugom mjestu mnogo bolje bi bilo, da je izostavljen. Vidi primjetbu k stihu 232 Ilijiceva prijevoda.*

200. *bjes i jar*. Ove dvije imenice su sinonima, a u izvorniku nijesu, nego sasvim različita značenja: *la virtú e l'ira*.

203. *Kroz noć tmaslu, odveć prozičan prijevod i krnjast izvorničkih riječi: „per l'ampia oscurità“*. Ostala četiri hrv. prijevoda imadu izražen i pojam pridjeva „*Ampia*“; a i Heysev: „*durch die nächtige Weite*“.

(Nastavit će se).

HRVATSKI PRIJEVODI

FOSCOLOVIH „GROBOVA“

U SVJETLU KRITIKE. (29)

Piše A. prof. Sasso.

Vežicev prijevod (Stih 235—268).

U ovom ulomku osobito nam se dopadaju stihovi 235—244, gdje je opis Viktorija Alfieri-a, pa stihovi 257—268 gdje je opis Maratonske bitke. I u stihu 245 veoma sretno je račljen onaj pridjevni samostavnik „*vavječnik*“, samo nam se čini da misao koja je u izvorniku jedva jednim i pō stihom, 196 i 197, izražena, da je u prijevodu malo razvlačena; suviše da rieč „*l'ossa*“ u izvorniku prije se odnose samo na Viktorija nego li i na druge velikane, kako su i ostali hrvatski prevoditelji pa i njemac Heyse (Und sein Geben durchschauert Heimatliebe) shvatili. Nu mora se ipak priznati, da su ova dva tri stiha u sebi lijepa. — U stihu 255 vcznik a neumjestan je: i prijevod imao je ovdje zadržati asyndeton izvornika, gdje pjesnik zanijevši se mišlju na Maraton u zanosu svom kao da vidi misao što se u pomoru rajga na pogled toga polja, te su malo majstorskih poteza daje nam divnu sliku one znamenite bitke. — Riječ „*gorenici*“ u stihu 261 za talijansku „*pire*“ ne znamo koliko je opravdana. — Stih 268: „*plač, veselje i popievka*

O ispravku dr. F. vit. Žiške.

U br. 780 ovog lista izišao je članak pod naslovom „Spekulacije ravnatelja Zemljiš-Vjeresijskog Zavoda“, u kome se osuđuje djelo g. dra. Žiške, koji je, sa svojom gospogjom, podnio Skradinskome sudu višu ponudu za dobra pok. Vladimira Lalića, koja su na dražbi ostala za Vjeresijski Zavod. Na taj članak poslao je gosp. dr. Žiška izjavu, štampanu u posljednjem broju ovog lista, koju je on nazvao ispravkom.

Primivši tu izjavu, uredništvo je ovog lista zamolilo mene, punomoćnika nasljednika p. Vladimira Lalića, da mu damem podatke o ovoj stvari, po kojima će se moći prosuditi djelo g. dra. Žiške i ocijeniti njegov ispravak, a osobito njegova tvrdnja, da su u članku br. 780 zlobno bile iskrivljene faktične činjenice. Odaživljujući se tom pozivu, pokušao da trjezno prikazem samu stvar. U tome ću se osloniti na svoje pamćenje, jer nemam pred očima ni članak, na koji se žali g. dr. Žiška, a kome ja nisam ni pisac ni na dahnitelj, ni spise one ovršne parnice, koju je poveo Vjer. Zavod, a u kojoj se je g. dr. Žiška javio sa svojom višom ponudom.

Pre nekoliko godina Vjer. Zavod dao je bio na zajam Vladimiru Laliću nekoliko hiljada kruna. Vjeresija je bila osigurana na stanju, u kome imaju dvije stajne kuće, — jedna je unajmljena oružničkoj postaji za K 600 godišnje, — 100 dana oranice, 4000 Amerikanske loze, nešto livade i šume. Stanje vrijedi najmanje K 30.000. Malo zatim umro je Lalić, a ostadoše nekakva djeca u vremenu, koje je za svakog posjednika bilo teško. Nije čudo, da su nasljednici slabo, ili da nisu nikako otplaćivali dug. I došlo je do dražbe, na kojoj je Vjeres. Zavod kupio cijelo stanje — čini mi se — za K 8000, a toliko je iznosila njegova vjeresija. Dovolje ne može biti zamjerke.

Malo dana po dražbi došao mi je na savjetovanje A. Lalić. On je tek postao punoljetan. Iz njegovih sam riječi doznao, da mu je gosp. dr. Žiška nudio, da bude njegov kmet. Te sam riječi odbacio na njegovu mladost i mogućnost, da on nije razumjeo, što mu je ravnatelj zavoda govorio, jer ja do tog časa nisam mogao vjerovati, da gosp. dr. Žiška želi postati posjednik zemalja u Skradinskoj krajini i da se on, ravnatelj zavoda, može nametati sa zavodom u kupovinu zemalja.

Pregledavši spise parnice, uočio sam, da je cio dražbeni postupak ništav sa razloga, koji nisu u vezi sa namjerama i djelom gosp. dra. Žiške. Učinio sam utok. Kad su spisi parnice stigli na ovaj Okružni Sud, imali smo prilike mi svi, koji na sudu djelujemo, da vidimo nametponudu g. dra. Žiške i njegove gospogje. Ponuda je izazvala opće iznenagjenje, a ocjena, koja se je čula o djelu g. dra. Žiške, nije bila povoljna ni za njega ni za Vjer. Zavod. Pamtim, da su neki odvjetnici, tom prilikom, preporučili onim svojim drugovima, koji su zastupnici na pokrajinskom saboru, da ovaj slučaj, kao prilog ocjeni djelatnosti Vjeres. Zavoda, iznesu pred sud sabora.

Sad se može preći na sami ispravak. Ako je u članku br. 780 bilo napisano, da je gosp. Žiška ponudio samo K 200 nad cjenu najniže ponude, za koju je Vjer. Zavodu bilo dosugjeno imanje pok. Lalića, to je u istinu netočan navod, a mislim, da je u stvari jedna omaška, koja nema pravog značaja, jer ne dira u sistem stvari. Po zakonu treba ponuditi iznos, koji je barem za četvrtinu viši od iznosa, koji je bio najveća ponuda na

dražbi. Prema tome, u ovom slučaju, ako je Zem. Zavod na dražbi, kao jedan nudilac, ponudio K 8000, — a više nije nikako — tad je namet-ponuda gosp. Žiške morala biti najmanje od K 2000 preko tog iznosa. Ako me pamćenje ne vara, gosp. Žiška je priložio jednu knjižicu Vjer. Zavoda o ulogu iznosa od K 3.300, a taj je ulog izvadilo od prilike u one dane, kad je bila dražba. S toga mi je teško vjerovati, da je on, kao što navodi u svom ispravku, ponudio K 4.900 više, kad je bila dovoljna i ponuda od K 2000.

Pitanje o iznosu više ponude dodiruje sporednu stranu samog fakta. Njegova je suština u pojavi, da je gosp. dr. Žiška, u jednom poslu Zavoda, kome je ravnatelj, izdigao svoje lične interese nad interese Zavoda. On u svome ispravku tvrdi, da mu ne može nitko braniti, da sa svojim novcem kupuje, što ga je volja, i da zakon daje Vjeres. Zavodu sredstava, da može svoje interese očuvati. Prva je tvrdnja istinita, a druga je samo zavodljiva. Zakon krati samo dužniku i njegovom zastupstvu natjecanje na dražbi i pravo na višu ponudu, ali ima i pravila, koja nisu uzakonjena. Trgovački pak zakonik, primjenjujući svoja načela o vjeri i vjernosti, ograničio je slobodu djelovanja prokuristi i trgovačkom pomoćniku, koji se ne smiju ni baviti sa onim poslovima, s kojima se bavi njihov principal, a misao, koja je uzakonila to ograničenje, mogla bi se prenijeti i na ravnatelja Vjeres. Zavoda. Istina je dalje, da bi Skradinski sud bio morao izvjestiti Vjeres. Zavod o višoj ponudi g. dra. Žiške i njegove gospogje, radi prava daljeg najecanja, ali je gosp. dr. Žiška trebao uvjeriti javno mišljenje, da bi to obavještenje dospjelo nekome drugome, pozvanome, a ne onome, koji ima interesa, da se primi njegova ponuda.

Uvjeravanje gosp. Žiške, da je on imao srca za sudbinu Lalićevih nasljednika i da bi on bio stvorio položaj, u kome bi im, bez imanja, bilo bolje no sa imanjem, mogu primiti za istinu oni, koji vjeruju u čudesa. Da je gosp. Žiška imao srca i milosrgja, mogao je za Vjer. Zavod staviti na dražbu samo toliko imanja, koliko je bilo dovoljno da se namiri dug. Mogao i ne tražiti dražbe, kad je sam najam jedne kuće bio dovoljan, da u malo godina isplati dug, i kad je sama redovita sječa šume mogla dati prihod od blizu K 2000. Namjere pak g. Žiške otkriva fakat, da je on, i ne primivši odluku Skradinskog suda o dosugjenju imanja, izvjestio oružničku postaju u Čistoj, da unapred mora njemu plaćati najam.

Dr. Nik. Subotić.

Iz grada i pokrajine.

Carevinsko vieće sastaje se dne 28 ov. mij. Na dnevnom redu su neke manje stvari.

Suvišno zanovetanje. Na 18 o. m. večer bilo je u našoj luci na prolasku Lloydovim parobrodom mrtvo tielo srbskog majora Filipovića. Nitko u Šibeniku nije bio o tom na vrieme obavješten. Prijatelj iz Visa koji je tim istim parobrodom putovao donio nam je tu viest istom pri izkrcanju i priobćio ju također jednom mladom svojem prijatelju, koji je također o tom obavijestio njeke naše prvake.

Nego usljed kratkoce vremena i nemogućnosti da se srbskom junaku izkaže dostojna počast, svi oni koji su bili obavješteni, i ako preko volje, morali su da se radi iztaknutih okolnosti ponesu kako

su se poneli. U ovakovim prigodam ili se izkaziva počast grada dostojna ili se u obće ne miče.

Toga mnijenja su bili ljudi ne samo naše nego i drugih pače i srbske stranke. Radi toga bolje je i ne obazirati se na suvišna zanovetanja.

Naš grad i naši ljudi znadu uvijek izpunjavati svoje dužnosti.

Naša obala. Ovo dana boravio je u našem gradu viši savjetnik šef tehničkog ureda pomorske vlade g. Colombichio u privatnom poslu. Kako saznajemo, pilanje gradnje naše obale primiče se riešenju, koje će odgovarati interesima našega grada.

Zapljena broj 2. I zadnji broj bio nam je zapljenjen radi vojničkih stvari. Za cijenjene predplatnike priredismo odmah drugo izdanje.

Tužbe na poštu. Primamo: Ima nekoliko vremena da je oprema pošte u našem gradu takova da je obća tužba trgovaca i obrtnika. Ljudi dolaze na poštu te gube čitave sate dok pošta bude razdijeljena. Listonoše pak, mješte da diele poštu u 8 sati, diele ju stopro u 10. Ovo zakašnivanje donosi našem stališu i dangube i štete, a sve radi pomanjkanja činovnika, dotično listonoša. Ovo špekuliranje poštanske uprave ugrožava naše interese, pa molimo da se tim neredima stane na kraj. — *Skup trgovaca i obrtnika.*

O. Bernardin Polonio, konventualac, koji već pune četiri godine podučuje u vjeronauku djecu pučkih škola, imenovan je ovih dana stalnim vjeroučiteljem četverozredne muške opće pučke škole u gradu. Ovo je imenovanje uslijedilo na uvažen utok samog mnp. O. Polonija sa strane Ministarstva bogoštovlja i nastave, te je značajno za redovništvo u Dalmaciji, kojemu se htjelo proti sveopćem pravu i praksi zakrčiti put do učiteljske stalnosti u javnim školama naše pokrajine.

Hrvatski Sokol u Vodicama ponovno birao: za starostu br. Pavla Rocu, podstarostu br. Nikolu Markoča, tajnikom br. Grgu Čičin-Šain, bragajnikom br. Antu Latina, a za odbornike: braća Niko Udovičić Ivan Brešan i Jakov Zore. Za vodju ostaje br. Franjo Markoč.

Hrvatska Čitaonica u Vodicama potvrdila staru upravu. Predsjednik Ante Čorić, podpredsjednik Pavao Roca, tajnik-blagajnik Jurislav Maškarell.

Bachova patenta ovih će dana mnogog rodoljuba iz Vodca po čiverici. A eto nek jadrji, samo kad ne grabi!

Tečaj za klastrenje maslina u Vodicama započeo 21 tek. Stukovnjak u poduci g. V. Anzulović putujući učitelj poljodjelstva. Natječaju pripušteno ih 26, i to: 1 sa Velima, 1 iz Prvič-Luke, 1 iz Sovlja, 2 iz Tribunja, 2 iz Zatona, 2 sa Žirja, 2 iz Danila, a 15 iz Vodica. Dodati su i 2 izučena klastrioca, kao predradnici.

RAZNI BRZOJAVI.

Tomašić u akciji.

Bupimpešta, 25 siečnja. Bivši ban Tomašić nalazi se ovdje. Izjavio je, da ne boravi u političkim stvarima.

Štrajk na eksportnoj akademiji.

Beč, 25 siečnja. Na eksportnoj akademiji djaci su proglasili obći štrajk, jer zavod nije priznat za visoku školu. Radi toga određen je zatvor semestra.

Nadvojvoda Rainer.

Beč, 25 siečnja U stanju nadvojvode Rainera nastalo je pogoršanje.

Kardinal Nagl.

Beč, 25 siečnja. Stanje kardinala Nagla vrlo je ozbiljno.

Povjerenje Briand.

Pariz, 25 siečnja. Novom (Briandovom) ministarstvu komora je glasovala povjerenje. Za glasovanja ministru predsjedniku Briandu je pozlilo. Odmah se oporavio.

TRAŽI SE Poslužnik - za tiskaru

Upitati se u „Hrvatskoj Tiskari“ — Šibenik.

Austrijansko parobrodarsko društvo na dionice „DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1912. sljedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati pos. podne
povratak svake subote u 6.15 sati prije podne

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne;
povratak svake sriede u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslie podn
povratak u četvrtak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Tr a u utork u 5 sati poslie podne
povratak u ponedjeljak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslie podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)
Polazak iz Trsta svake sriede u 6 sata pos. pod.
povratak svaki ponedjeljak u 1.15 poslie podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne
povratak svaki četvrtak 7.15 pos. podne.

Marko Markovina Split

Iza Prokurative (vlastiti stan)
— Telefon 93. —

Tek. račun kod Filialke Banca
Commerc. Triestina.

I. ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE

Eternit za moderne krovove — postavlja po specialnim radnicima.

Cievi od ceramike

Dimnjaci

Pločice za kuhinje, hodnike itd.

Stakla prosta i ornamentalna

Peći glinene postavljaju po specialnim Sparherde radnicima

Papendek tanki i debeli

Zahodi porculane kompletni — posuda, daščica, sprema za vodu i dr.

2. GRADJEVNO PODUZEĆE

ovlašćeno Dozvolom c. k. Namjestništva u Zadru, izvadja sve radje svoje struke.

3. PRVA SPLITSKA MLJEKARNA.

Vlastita pomješča putem Poljuda. Proda Mljeka, Onjoja, Prašćića za razplod — amerikanske i njemačke pasmine.

Naslov za pisma i telegrame: „Marko Markovina — Split“.

KO ŽELI ZDRAVLJA

neka pohodi glasovito

Spljetsko sumporno kupalište

NAGY DRUG

koje posjeduje, kako već poznato, najljekovitiju mineralnu vodu u Evropi. U jednoj litri sadržano je 31.5 grama razne soli. — Otvoreno cijelu godinu.

Prospekte šalje uprava.

INSAM & PRIMOTH

St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Utemeljeno godine 1820.

Više puta nagradjeno.

Šiparske radnje iz drveta za crkve

Kipovi svetaca, oltari, propovjedaoc nice križni putevi, razpela, jaslice itd. Katalog uzorka sa cijenama daje se badava. Za dostavu naručbe do stacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj.

Gradilište sa kućom

južno od pokrajinske bolnice, na putu koji vodi sa državne ceste, u ukupnoj površini od 2.400 metara četvornih, prodaje se. Može se kupiti i na manje dielove. Poblize obaviesti daje uprava „Hrvatske Rieči“.

Hamburg Amerika Linie

Izravna njemačka vozna grupa sa brzim i potisnim parobrodima.

Odprema putnika na sve strane svijeta naročito na pruge

Hamburg-Newyork
Hamburg-Argentina | Hamburg-Moskva
Hamburg-Brazilja | Hamburg-Afrika
Hamburg-Quebea | Hamburg-Engelka
Hamburg-Cuba | Hamburg-Franuska

Zabavna pomorska putovanja. Putovanja oko svijeta, vožnje na lebo, u taiošna jadrta, u južnu Ameriku, te vožnje po sredozemnom moru. Putovanja na Siever do Drontheima, na otot Island, na sjeverni kap i Splitzbergen. Vožnje po Nila. Upute se šalju i delju bezplatno.

Hamburg-Amerika Linie, ođio za putnike, Hamburg

Zastupstvo u Trstu. Hamburg-Amerika Linie General. agentura za Primorje, Via Porporelle.

VELIKA ZALIIA

MUŽKIH ODIELA ZA ZIMSKU SEZONU

NAJMODERNIJEGA KROJA — — — — — UZ VRLO UMJERENE CIENE.

— — — — — SUVIŠE ODIELA ZA AMERIKU. — — — — —

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK

Ne boji se nikakove utakmice.

Velika zalija svakovrstnih

MREŽA OD PAMUKA

(KOTUNA) od prve svjetske tvornice.

Suviše

MREŽA TALIJANSKIH (puljižkih)

BAČAVA HRASTOVIH

OD 3½ DO 4 HL.

KRALJICA DAGMAR

HISTORIČKI ROMAN

ČESKI NAPISAO VACLAV BENEŠ TRŽEBISZKY - PREVEO PAVAO M. RAKOŠ

59.

„Najbolje bi bilo da krenemo prema Malhovu...“, dodao je Jitřenec, kojeg je također trgnuo oštiri vjetar.

„Bit ćemo bliže domovini...“ prošaptala je gospodja Adleta u isto vrijeme s Draguškom i Vratislavom kao iz jednog grla.

Samo Černin Sobjehrd gledao je u zemlju zamišljenim očima, kao da je sam ovdje i da nigdje nema žive duše.

Otac Dobrogost imao je sklopljene ruke i oči uprte prema nebu, na kojem je svjetlo polako blijedilo. Noć i dan imao je u mislima razorano tlo, koje je obećavalo za ove krajeve najobilniju žetvu. Dosele bilo je sve dobro, a današnje večeri pao je prvi kobni mraz...

Otac Dobrogost ipak nije izgubio nadu. A komu se sve događa kako želi? I da su čovječja djela čistija od kristala, zavidno oko ipak nadje na njima kakvu mrlju...

I dok su još tako stajali, svjetujući se, da li bi bilo bolje početi nešto prema istoku nego prema sjeveru, dolazilo je od jugozapada na zapjenu konjima nekoliko jahača s novostima i to od one strane, s koje se niko nadao nije. Na zapadnoj granici vele da se pojavljuju čete Ljutica u društvu sa Sasima. Granice su uopće dobro učvršćene, a ipak su tamo potrebne ruke i glava Jitřenčeva...

Sobjehrd je pri toj vijesti podigao glavu; porodila mu se misao, da prati danskog viteza na budućem putu; a samo jedan pogled na skup triju duša, koje su stajale kraj njega, u čašu otjerao mu te misli... Bila je to gospodja Adleta s Draguškom i Vratislavom. Lice kneginjino bilo je opet pokriveno izrazom brižno skrivane boli, Draguškin pogled bio je uprt u daljinu prema jugu, kamo su navaljivali vjetrovi, Vratislavove oči srele se s njegovim pogledom, i Černin čitao je u njima posve jasno: „Tražio si nas, našao si nas i zato ostani kod nas!“

„Jedno zlo nikad ne ostane osamljeno!“ pregovorio je starješina Ljudevit. „Što pomaže! — Daj Bože, da ped teretom budućih dana ne podlegemo!“

„Tako te rado slušam, starješino!“ dodao je otac Dobrogost.

„I ja ne smijem oklijevati... Do vidova, Jitruško! — Do vidova, oče — majko...! Do vidova, kneževiču i ti, mladiću... I ti, časna gospodjo i svjetla djevojko, želim vam, da se čim prije sastanemo na rodnoj grudi sa svjetlim mužem i ocem...“

Jitřenčeva opraštanje nije trajalo dugo.

Jitruška ni suze pustila nije. Samo kad se njezine usnice dotakle njegovog lica, učinilo joj se, da joj se izvilo iz grudi teški uzdah i da je prošaptala: „Ali kad?“ i kao da je onaj glas, koji je pred neko doba govorio tako strašne groznje, dodao tomu: „Ništa nije nestalnije od čovječje sreće... Zapamti si to!“

Za nekoliko časaka odjahala je četa konjanika prema jugozapadu. Jitřenec otišao je za njima; i još te noći ostavili su Bukovac i dosadnji stanovnici sa starješinom i gosti, da ovu zimu proborave u rodnoj zemlji pod gostoljubivim krovom — prviput u svojem životu...

I bio je mnogobrojan red, brojeći više stotina glava, koji se današnjeg jutra kretao, kamo su mu put pokazivali vjetrovi, dolazeći od Baltica sa silnijim šumom. A već u selu, u koje su stigli za neka dva sata, pridružila im se kola, koja su im posudili dobri ljudi, da metnu na njih žene, djecu, starce i starice...

Starješina Ljudevit svakog časa okretao se natrag, i Živena je više puta gledala prema moru; činilo mu se, kao da dovde dopire za njima zagušljivi dim. Samo Jitruška bila je kao bez duše. Glava joj bila oborena, ruke neprestano sklopljene, i izraz na njezinom blijedom licu bio je tako posve sličan tom kraju, koji se polako pokrivao s bijelim snježnim ogrtačem. Uzalud je djevojka, koja je bila kraj nje, nastojala, da je tješi; i riječi gospodje Adlete bile su bez uspjeha...

„Ti, Draguško moja, naskoro ćeš otići u svoju domovinu; slutim, da našu gostoljubivost — ako tako mogu zvati sadanje dane — ne ćeš više dugo uživati; koliko će te jezika pozdraviti, koliko će grla uskliknuti kod tvog dolaska, a da li ćeš se onda sjetiti mene?“

Jitruška uprla je svoje oči u Pršemislovu kćer dugim — predugim pogledom. „Valjda ćemo se opet sastati — moramo se sastati —!“

Draguška je pritajila glas i pritisnula se uz mladu Jitřenčevu ženu, što je jače mogla.

A iza tog čuli se samo koraci i škripanje kola, na kojima se u prvim pritiškalama jedna drugoj dvije čiste, kristalne duše u vječnom prijateljstvu i najiskrenijoj ljubavi: Jitruškina i Draguškina. Gospodja Adleta gledala je na tu sliku, koja se pokazivala njezinim očima, izrazom najnežnije materinske ljubavi.

VIII.

Snijeg, koji je za jedan dan pobijelio sjeverne slavenske države, našao je put i u češku državu. Samo što se u tim pokrajinama nisu htjele magle da pretvore u oblake. Kamogod je oko pogledalo, svuda je bilo bijelo-sivo. Sela u dolinama bila su kao zasuta, krovovi bili su pokriveni bijelim odijelom, da se nije mogao razlikovati jedan od drugoga... Putnik ih nije vidio, dok se nije ustavio pred njima... Češka sela nisu se promjenila. Kad su se svuda riješili starog odijela, kad su počela mijenjati običaje, navike i nošnju — mirna sela po dolinama za to nisu ni znala. A saznala su o tom tek onda, kad se njihovim stanovnicima pokazalo na nebu grozno svjetlo, da su im oči za čas oslijepile, i kad im je neprijateljska ruka silom počela trgati staro odijelo, kad su im počeli rušiti stare običaje i nasilno sprječavati pravadne navike...

Ta sela i ona, o kojima smo govorili čas prije, bila su rođene sestre, kćeri jedne majke, a za to je bio i život pod njihovim krovovima posve sličan. Sjedili su — sjedili, jedan je pripovijedao, drugi su slušali, već je ponoć bila blizu, a još se ponegdje vidjelo svjetlo...

I kroz ova mirna sela, osobito kroz ona, koja su bila nešto na strani, išlo je prvih dana mjeseca prosinca puno oboružanih ljudi... Na prvi pogled vidjelo se, da se ljudi boje neočekivanih gostiju u dnu svoje duše. Zar dakle u njihovoj domovini ne će i nikad ne može biti mira? Zar zaista može svako isisavati svetovačlavske baštine, komu se god hoće? — A već na drugi pogled upoznali su te borce i htjeli su uskliknuti iz punih grudi, pozdraviti ih i zaželiti im svaku sreću...

„Kasnije, dobri ljudi, tako za tjedan dana!“ progovorio je jedan konjanik, po odijelu i oružju zapovjednik te čete, bez sumnje jedan od župana sa svojim ljudima...

„Tako, da se vraća Pršemisl?“

Ljudima se svijetlele oči i nehotice smješile im se usnice a u plućima i u grlu, opet im se prohtjelo da kliču.

„Vraća se — naravno!“

„Već je doba — zadnji čas — da već jednom bude red u našoj domovini!“

„Bit će — dočekat ćete ga! — Samo malo strpljivosti... A ne govornite, da smo došli... Recite, da su to bili duhovi!“

I zaista su te čete putovale kao duhovi. Njihov dolazak nije se čuo; bilo ih moguće samo vidjeti. A u selima davali su im sve najbolje, što su imali. Nisu mogli izabirati, ali uvijek su imali nešto za selo. Bio je strog adventski post.

(Nastavit će se).

OGLAS.

Častimo se javiti P. N. občinstvu, da naša krojačnica te gg. trgovci MARKO JAKOVLJEVIĆ i IVE ŠAIN u ŠIBENIKU i PETAR PILIĆ u ZADRU prodavaju gotova odijela solidno izradjena iz naše čiste vunene štofe po Kr. 32.— od broja 44 pa unapred, i izvrstne kuverte u raznim bojama također iz čiste vune uz veoma umjerene cijene. Vanjski trgovci, ako žele nabaviti gotova odijela i kuverte, neka se obrate našoj tvornici, gdje će na gore spomenute cijene također dobiti popust.

Odičnim štovanjem

PRVA DALMATINSKA TVORNICA PREDIVA i TKALA
PAŠKO RORA & drug

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE, OSJEGURANJE PROTIV GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

- - GRADJEVNO PODUZEĆE - -

PETAR BLASOTTI & FRANO ŠKOTON

IZPITANI ZIDARSKI MAJSTOR - - ŠIBENIK

PODUZIMLJE SVAKU VRST GRADJEVNIH RADNJA I POPRAVAKA. — SPECIJALISTA U GRADNJI ŠTEDNJAKA (SPARHETA) I SOBNIH PEĆI

PODUZIMLJE ČVRSTE RADNJE U CEMENT BETON (EIZENBETON) BEZ POTREBE ŽELJEZNIH GREDA. — POSEBNA KANCELARIJA ZA NACRTE I TREBOVNIKE KUĆA PASINI PUT SUDISTA.

Pojodjelska Zajmovna Blagajna

Zadruga uknjižena na neograničeno jamstvo

u ŠIBENIKU.

Ukamaćuje novac na uložne knjižice uz

5%

VELIKA ZLATARIJA
Gi. PLANČIĆ
Vis-STARIGRAD-Velaluka

NOVO IZRADJENE
:: RADNIČKE KNJIGE ::

- SLUŽBOVNE KNJIGE -

NABAVLJAJU SE U

HRVATSKOJ TISKARI

(Dr. Krstelj i drug) Šibenik.

Losconcz & Hatvanski paromlinovi od Borsod Mischolz i Istvanskog dioničkog društva proizvadjaju najbolje i najizdašnije vrsti

:: BRAŠNA ::

Najveće mlinsko poduzeće.

Dnevna produkcija 700.000 kilograma brašna.

Glavno zastupstvo i skladište kod tvrdke:

FRAN LENTIĆ Trst.

Vodovode

i
Šmrkove

svih vrsti izradjuje najveća slavenska tvrdka Monarkije

A N T. K U N Z

Hranice (Morava).

Praktične upute i približni troškovnici badava.